

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK TEZSİZ YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

MANEVİ DESTEK KAPSAMINDA HZ. PEYGAMBER'İN
GENÇLERE YAKLAŞIMI

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Hazırlayan
MERVE YÜCEL

DENİZLİ, 2025

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MANEVİ DESTEK KAPSAMINDA HZ. PEYGAMBER'İN GENÇLERE
YAKLAŞIMI

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Merve YÜCEL

Proje Danışmanı: Doç. Dr. Ali ÖNCÜ

DENİZLİ-2025

BEYAN

Bu projenin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunduğunu beyan ederim.

Merve YÜCEL

ÖNSÖZ

Bu proje, Hz. Peygamber'in gençlere yönelik yaklaşımlarını inceleyerek, günümüz gençlerinin inanç krizi, dini şüphe ve ahlaki sorunlarla başa çıkabilmesi için uygulanabilir stratejiler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın her aşamasında, Peygamberimizin örnek liderlik anlayışından ve gençlere yönelik empati ve sabırla şekillenen evrensel yaklaşımlarından ilham alınmıştır. Modern dünyanın hızla değişen dinamikleri içerisinde gençlerin manevi ve ahlaki rehberliğe duyduğu ihtiyaç, bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur.

Bu proje boyunca elde edilen bilgiler ve analizler, Hz. Peygamber'in evrensel yaklaşımlarını modern gençlik için yeniden anlamlandırma çabasını yansıtmaktadır. Gençlerin manevi rehberlik ihtiyaçlarını karşılamada aile, eğitim kurumları ve toplumsal yapılar için uygulanabilir öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Bu süreçte, Hz. Peygamber'in rehberliği, çağlar ötesi bir model olarak ele alınmıştır.

Bu çalışmayı hazırlarken bana rehberlik eden danışman hocam Doç. Dr. Ali Öncü'ye en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, bu çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçen ve beni destekleyen ablalarım, arkadaşlarıma ve eşim Yunus Yücel'e şükranlarımı sunarım. Bu projenin, gençlerin manevi ve ahlaki gelişimlerine katkı sunmasını temenni ediyorum.

MERVE YÜCEL

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans Proje Özet

Projenin Başlığı: Manevi Destek Kapsamında Hz.Peygamber'in Gençlere Yaklaşımı	
Projeyi Hazırlayan: Merve YÜCEL	Danışmanı: Doç. Dr. Ali ÖNCÜ
Kabul Tarihi: 16.01.2025	Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 151
Anabilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri	Programı: Manevi Destek ve Rehberlik
<p>Bu proje, Hz. Peygamber'in gençlere yönelik yaklaşımlarını inceleyerek, günümüz gençlerinin inanç krizi, dini şüphe ve ahlaki sorunlarla başa çıkabilmesi için uygulanabilir stratejiler sunmayı amaçlamaktadır. İlk olarak, manevi destek ve danışmanlık kavramı, bireylerin manevi değerlerle ilişkisini güçlendirmek için kullanılan yöntemler ve gençler üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Modern dünyanın hızla değişen dinamikleri arasında gençlerin manevi rehberlik ihtiyacı vurgulanmıştır.</p> <p>Proje, Hz. Peygamber'in gençlerle ilişkilerinde kullandığı yöntemleri örnek liderlik, empati ve sabır çerçevesinde analiz etmektedir. Peygamberimizin gençlere sorumluluk vermesi, onların bireysel ve toplumsal özgüvenlerini artırmış; empati ve sabırla yaklaşarak onların duygusal dünyalarına hitap etmiştir. Günümüzde bu yöntemler, gençlerin karşılaştığı manevi boşluk ve kimlik sorunlarına yönelik etkili çözümler sunabilir.</p> <p>Son olarak, günümüz gençlerine yönelik uygulanabilir öneriler geliştirilmiştir. Aile içi manevi eğitim, gençlik merkezlerinde rehberlik programları ve dijital platformlarda manevi içeriklerin artırılması gibi stratejiler, gençlerin manevi ve ahlaki değerlerini güçlendirebilir. Hz. Peygamber'in gençlere yönelik evrensel yaklaşımı, modern çağda da gençlerin dini ve sosyal gelişimlerini desteklemek için güçlü bir rehber niteliğindedir.</p>	
Anahtar kelimeler: Manevi Rehberlik, İnanç Krizi, Peygamberimizin Gençlere Yaklaşımı	

Title of the Project: The Prophet's Approach to Young People in the Context of Spiritual Support	
Author: Merve YÜCEL	Supervisor: Assoc. Prof. Ali ÖNCÜ
Date: 16.01.2025	Nu. of pages: vii (pre text) + 151
Department: Philosophy and Religious Studies Subfield: Spiritual Support and Guidance	
<p>This project aims to examine the approaches of Prophet Muhammad towards young people and present applicable strategies to help today's youth cope with issues such as faith crises, religious doubts, and moral challenges. Firstly, the concepts of spiritual support and counseling, the methods used to strengthen individuals' relationships with spiritual values, and their effects on young people were discussed. The need for spiritual guidance among youth in the rapidly changing dynamics of the modern world was emphasized.</p> <p>The project analyzes the methods Prophet Muhammad used in his relationships with young people, focusing on exemplary leadership, empathy, and patience. The Prophet's delegation of responsibilities to youth boosted their individual and social confidence, while his empathetic and patient approach resonated with their emotional needs. These methods can provide effective solutions to the spiritual emptiness and identity issues faced by modern youth.</p> <p>Finally, practical recommendations for today's youth were developed. Strategies such as spiritual education within families, counseling programs in youth centers, and the enhancement of spiritual content on digital platforms can strengthen the moral and spiritual values of young people. The universal approach of Prophet Muhammad towards youth serves as a robust guide for supporting their religious and social development in the modern era.</p>	
Keywords: Spiritual Guidance, Faith Crisis, Prophet Muhammad's Approach to Youth	

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR VE SEMBOLLER	vi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı, Konusu ve Problemi	1
1.2. Çalışmanın Önemi.....	1
1.3. Manevi Desteğin Tanımı ve Tarihsel Temelleri.....	2
1.4. Gençlere Manevi Desteğin Önemi	2
1.5. Yöntem	2
1.5.1. Veri Toplama Süreci	3
1.5.2. Veri Analizi.....	3

İKİNCİ BÖLÜM

MANEVİ DESTEK VE DANIŞMANLIK

2.1. Manevi Danışmanlık Kavramı	4
2.2. Manevi Destek Uygulamaları.....	5
2.3. Manevi Danışmanlıkta Kullanılan Yöntemler.....	5
2.4. Manevi Destek ve Modern Toplum İlişkisi	7

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENÇLERİN GÜNÜMÜZDEKİ PROBLEMLERİ

3.1. Günümüz Gençlerinin Sorunu Olan İnanç Krizi.....	9
3.2. İnanç Krizinin Sebepleri.....	10

3.2.1. Aile Yapısındaki Değişim.....	11
3.2.2. Sosyal Medyanın Etkisi.....	11
3.3. İnanç Krizinin Sonuçları	13
3.3.1. Psikolojik Etkiler.....	13
3.3.2. Sosyal ve Kültürel Sonuçlar.....	13

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PEYGAMBERİMİZİN GENÇLERE YAKLAŞIMI VE ONLARLA İLETİŞİMİ

4.2. Peygamberimizin Gençlerle İlişkilerinde Kullandığı Yöntemler.....	16
4.2.1. Örnek Liderlik Yaklaşımı	16
4.2.2. Empati ve Sabır	17
4.3. Günümüz Gençlerine Yönelik Örnek Alınabilecek Yaklaşımlar.....	18
4.3.1.“Ben Nesli”ne Yönelik Uyarı Yöntemleri.....	18
4.3.2.Modern Dünyada Dini Değerlerin Korunması.....	18

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	20
5.2. Öneriler.....	20
KAYNAKÇA.....	22

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

Kısaltmalar:

- **H.z.** : Hazreti
- **s.a.v.** : Sallallahu Aleyhi ve Sellem
- **T.C.** : Türkiye Cumhuriyeti
- **DİB** : Diyanet İşleri Başkanlığı
- **vd.** : ve devamı
- **vb.** : ve benzeri

Semboller:

- “ ” : Alıntı işareti
- ... : Üç nokta, eksik ifadeyi ya da vurguyu belirtir
- (*) : Dipnot işareti
- → : Yönlendirme veya anlam ilişkisi
- % : Yüzde işareti
- & : Ve işareti

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Manevi destek, bireylerin duygusal, psikolojik ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak sunulan bir rehberlik ve destek hizmetidir. Bu hizmet, bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarına, manevi yönlerini güçlendirmelerine ve yaşamlarına anlam kazandırmalarına yardımcı olmayı amaçlar. Özellikle günümüzde gençler arasında artan inanç krizi, dini şüpheler ve toplumsal uyum sorunları, manevi desteğin önemini daha da artırmaktadır.

1.1. Çalışmanın Amacı, Konusu ve Problemi

Bu çalışmanın amacı, manevi desteğin gençler üzerindeki etkilerini incelemek, onların inanç krizleri ve dini şüphelerle başa çıkma süreçlerindeki rolünü değerlendirmektir. Çalışma, manevi desteğin gençlerin duygusal ve toplumsal gelişimindeki önemine ışık tutmayı hedeflemektedir.

Modern yaşamın getirdiği yalnızlık, depresyon ve değerler erozyonu gibi sorunlar, gençlerin manevi desteğe olan ihtiyacını artırmıştır. Ancak, bu hizmetlerin gençler üzerindeki etkileri yeterince araştırılmamış olup, bu durum çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. Çalışmanın Önemi

Manevi destek, gençlerin ruhsal ve duygusal dengelerini sağlamalarına yardımcı olurken, toplumsal uyum ve aidiyet duygularını da güçlendirmektedir. Bu çalışmanın önemi şu başlıklar altında toplanabilir:

1. Ruhsal Gelişim ve Dayanıklılık: Gençlerin yaşamlarında karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma süreçlerinde manevi desteğin rolünü ortaya koymak.
2. Toplumsal Katkı ve Uyum: Manevi desteğin, gençlerin toplumsal bağlarını güçlendirmedeki etkisini değerlendirmek.
3. Sosyal Medyanın Olumsuz Etkilerine Karşı Manevi Destek: Sosyal medya kaynaklı olumsuz etkilerin giderilmesinde manevi desteğin nasıl bir rehberlik sunduğunu incelemek.

1.3. Manevi Desteğin Tanımı ve Tarihsel Temelleri

Manevi destek, bireyin inanç, değerler ve yaşam anlamı üzerine düşünmesini sağlayan bir rehberlik sürecidir. Erdem ve Kesgin'e göre, manevi destek hizmetleri bireylerin stres, kaygı ve anlam kaybı gibi sorunlarla başa çıkmalarına yardımcı olurken, hayatlarına anlam kazandırır.¹

Manevi desteğin tarihsel temelleri, antik dönemlerden bu yana ahlaki ve dini öğretilere dayanmaktadır. Stoa felsefesi, bireylerin erdemli bir yaşam sürmeleri için rehberlik sunarken, ruhsal sorunlarına çözüm üretmede önemli bir referans sağlamaktadır.² İslam'ın manevi destek açısından sunduğu yöntemler ise bireyin inançlarına dayanarak sorunlarıyla başa çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Özdemir, ayet ve hadislerin rehberliğinde bireylerin düşünce ve davranışlarını şekillendiren manevi destek yaklaşımlarını öne çıkarmaktadır.³

1.4. Gençlere Manevi Desteğin Önemi

Gençlik dönemi, bireyin kimlik oluşturma, değerlerini keşfetme ve toplumsal sorumluluklarını öğrenme süreçlerinin yoğun olduğu bir yaşam evresidir. Manevi destek, bu süreçte gençlerin karşılaştıkları zorluklara çözüm sunarak onların ruhsal ve duygusal dengelerini sağlamalarına yardımcı olur. Sosyal medyanın etkisiyle gençlerin dini ve ahlaki değerlerinde yaşanan değişimler, manevi desteğin önemini artırmaktadır.⁴

1.5. Yöntem

Bu çalışmada nitel bir araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırmanın temel yöntemi literatür taramasıdır. Literatür taraması, belirli bir konu hakkında yapılmış önceki çalışmaların sistematik olarak gözden geçirilmesi sürecidir.⁵ Çalışmanın yöntemi şu aşamalardan oluşmaktadır:

¹ Erdem, M., ve Kesgin, B. "Manevi Destek Uygulayıcılarının Manevi Destek Hizmetlerine İlişkin Görüşleri." *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 7/15 (2017): 124-140, 128.

² Güvenç, E. "Manevi Danışmanlığın Felsefi Temelleri Bağlamında Stoa Ahlak Öğretisi." *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 29/2 (2020): 529-558, 542.

³ Özdemir, M. *Ayet ve Hadis Kaynaklı Bilişsel Davranışçı Manevi Bakım ve Danışmanlık*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024, 45.

⁴ Yıldırım, Mehmet. "Sosyal Medyada Din Dili ve Gençlerin Ahlaki Gelişiminde Sosyal Medyanın Önemi." Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2023, 33.

⁵ Yıldırım, C. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2017, 85.

1.5.1. Veri Toplama Süreci

İnceleme kapsamında, manevi destek hizmetlerinin gençler üzerindeki etkisini incelemek amacıyla konu ile ilgili ulusal ve uluslararası kaynaklar taranmıştır. Araştırmada, özellikle gençlik dönemi ile ilgili psikolojik ve manevi destek konularında yapılmış güncel yayınlara öncelik verilmiştir.

1.5.2. Veri Analizi

Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi, metinlerin, görsellerin veya diğer veri türlerinin anlam ve içeriğini sistematik ve nesnel bir şekilde yorumlama sürecidir.⁶ Bu süreçte, manevi desteğin gençlerin ruhsal ve toplumsal gelişimindeki etkilerini değerlendiren kaynaklardan elde edilen bulgular derinlemesine analiz edilmiştir.

⁶ Krippendorff, Klaus. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Beverly Hills: Sage Publications, 2004, 45.

İKİNCİ BÖLÜM

MANEVİ DESTEK VE DANIŞMANLIK

Manevi destek ve danışmanlık, bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları psikolojik, duygusal ve ruhsal sorunlarla baş etmelerine yardımcı olmayı amaçlayan bir rehberlik türüdür. Bu hizmet, bireylerin içsel huzurunu bulmalarına, yaşamlarına anlam katmalarına ve sosyal uyumlarını geliştirmelerine olanak tanır. Günümüzde, manevi destek ve danışmanlık, bireysel ve toplumsal düzeyde önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu bağlamda, manevi danışmanlık kavramı, uygulamaları, kullanılan yöntemler ve modern toplumla ilişkisi incelenmesi gereken önemli konulardır.

2.1. Manevi Danışmanlık Kavramı

Manevi danışmanlık, bireyin manevi yönünü güçlendirmek ve yaşamın anlamı, değerler ve inançlarla ilgili sorularına cevap bulmasına yardımcı olmak amacıyla verilen bir hizmettir. Gül ve Şentürk, manevi danışmanlığı, bireyin hayatındaki sorunlara dini veya manevi bir perspektiften çözüm bulmayı hedefleyen rehberlik hizmeti olarak tanımlamaktadır.⁷ Bu rehberlik türü, bireylerin ruhsal ihtiyaçlarını anlamayı ve bu ihtiyaçlara yönelik çözümler sunmayı içerir.

Kars ve Kula, manevi danışmanlığın, bireylerin hem içsel çatışmalarını çözmelerine hem de sosyal çevreleriyle uyum sağlamalarına yardımcı olduğunu ifade etmektedir.⁸ Özellikle hastanelerde sunulan manevi danışmanlık hizmetleri, bireylerin sağlık süreçlerinde ruhsal destek olarak daha iyi bir iyileşme süreci geçirmelerini sağlamaktadır. Manevi danışmanlık, yalnızca bireylerin dini inançlarına odaklanmaz; aynı zamanda onların psikolojik dayanıklılığını artırmayı ve toplumsal bağlarını güçlendirmeyi de hedefler.

Çağlan'ın çalışmasında, psikolojik hastalıkların yanlış yorumlanması ve damgalanması sürecinde manevi desteğin önemine dikkat çekilmektedir.⁹ Manevi

⁷ Gül, Muhammed Emin ve Hüseyin Şentürk. "Türkiye'de Dini/Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine Genel Bir Bakış." *Rusuh: Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 1/2 (2021): 115-133, 120.

⁸Kars, M. S., ve N. Kula. "Çevresel ve Manevi Faktörler Bağlamında Hastanelerdeki Manevi Destek Hizmetinin Psiko-Sosyal Uyuma Etkisi." *Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi* 7 (2023): 65-100, 75.

⁹ Çağlan, K. "Psikolojik Hastalıkların Yanlış Yorumlanması ve İnanç Eksikliği Olarak Damgalanması Sürecinde Manevi Destek İhtiyacı." *Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2019, 34.

danışmanlık, bireylerin yaşadığı psikolojik rahatsızlıkların toplum tarafından inanç eksikliği olarak değerlendirilmesini önleyerek, bu tür yanlış anlamaları düzeltmeyi amaçlar.

2.2. Manevi Destek Uygulamaları

Manevi destek uygulamaları, bireylerin dini veya manevi ihtiyaçlarına yönelik olarak tasarlanmış çeşitli hizmetleri kapsamaktadır. Bu uygulamalar, genellikle dini kurumlar, sağlık kuruluşları ve sosyal hizmet birimleri tarafından sunulmaktadır. Söylev, ailelere yönelik manevi destek hizmetlerinin, aile bireylerinin duygusal ve manevi dayanıklılıklarını artırmak için etkili bir araç olduğunu belirtmektedir.¹⁰ Aile içindeki sorunların çözümünde manevi destek hizmetlerinin kullanılması, bireylerin hem bireysel hem de toplumsal uyumunu geliştirmektedir.

Koç, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın öğrenci yurtlarında ve gençlik merkezlerinde sunduğu manevi destek hizmetlerini inceleyerek, bu hizmetlerin gençlerin ahlaki ve manevi gelişiminde oynadığı rolü vurgulamaktadır.¹¹ Bu tür hizmetler, gençlerin manevi değerlerini güçlendirmek ve onları olumsuz dış etkenlere karşı korumak için önemli bir rol oynamaktadır.

Aybey'in Batı Karadeniz örneğinde gençlere yönelik manevi danışmanlık uygulamaları üzerine yaptığı çalışma, gençlik döneminde manevi desteğin önemini gözler önüne sermektedir.¹² Gençlik dönemi, bireylerin kimlik gelişimi ve değer yargılarının şekillendiği bir süreç olduğu için, bu dönemde sunulan manevi destek hizmetleri, bireylerin sağlıklı bir manevi gelişim göstermelerine olanak tanır.

2.3. Manevi Danışmanlıkta Kullanılan Yöntemler

Manevi danışmanlık hizmetlerinde kullanılan yöntemler, bireylerin ruhsal ve duygusal ihtiyaçlarına uygun şekilde çeşitlilik göstermektedir. Bu yöntemler, bireyin iç dünyasına hitap ederek, psikososyal uyumunu artırmayı ve hayatındaki zorluklarla başa çıkmasına destek olmayı hedefler. Bireysel görüşmeler, grup çalışmaları, manevi

¹⁰ Söylev, S. "Aileye Yönelik Manevi Destek Hizmetlerinin Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Personeli Tarafından Değerlendirilmesi." *Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi*, 2023, 52.

¹¹ Koç, M. "Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Öğrenci Yurtları ve Gençlik Merkezlerindeki Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri (2013-2021): Sınırlılıklar ve Bir Eğitim Programı Önerisi." *Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi* 3 (2021): 135-201, 145.

¹² Aybey, S. "Gençlere Yönelik Manevi Danışmanlık Uygulamaları ve Gençlik Dönemi Soru ve Sorunları (Batı Karadeniz Örneği)." *Diyanet İlmî Dergi* 60/1 (2024): 345-376, 360.

içerikli rehberlik ve ritüel temelli uygulamalar manevi danışmanlıkta sıkça kullanılan yöntemlerdir.

1. Bireysel Danışmanlık ve Görüşmeler

Bireysel danışmanlık, danışanın manevi sorunlarını keşfetmesi ve çözüm yolları bulması için birebir rehberlik sağlayan bir yöntemdir. Bu süreçte danışman, empati, aktif dinleme ve rehberlik tekniklerini kullanarak bireyin ruhsal ihtiyaçlarını anlamaya çalışır. Kars ve Kula, bireysel görüşmelerin bireyin stres ve kaygı düzeylerini azaltmada etkili bir araç olduğunu belirtmektedir.¹³

2. Grup Çalışmaları

Manevi danışmanlıkta grup çalışmaları, bireylerin bir arada paylaşım yaparak manevi dayanışma ve aidiyet hislerini artırmalarını sağlamaktadır. Bu tür çalışmalarda, ortak deneyimlerin paylaşılması ve destekleyici grup ortamları oluşturulması önceliklidir. Duyar, grup çalışmalarının özellikle ergen bireylerde ruhsal dayanıklılığı artırdığını ve bu süreçte dua, meditasyon ve manevi sohbetlerin etkili olduğunu ifade etmektedir.¹⁴

3. Dini Rehberlik ve Eğitsel Uygulamalar

Dini rehberlik, bireyin manevi değerlerini güçlendirmeyi ve inanç sistemine yönelik daha derin bir anlayış geliştirmeyi hedefler. Söylev'in çalışmasında, aile bireyleri arasındaki bağları güçlendiren dini rehberlik yöntemlerinin önemine dikkat çekilmektedir. Bu süreçte, Kur'an ve hadis kaynaklı yaklaşımlar ile ibadet alışkanlıklarının geliştirilmesi gibi yöntemler uygulanmaktadır.¹⁵

4. Ritüel Temelli Yaklaşımlar

Ritüel temelli yaklaşımlar, manevi danışmanlıkta sıklıkla kullanılan bir diğer yöntemdir. Bu yaklaşımlar, bireylerin ruhsal dengelerini sağlamalarına yardımcı olacak manevi ritüellerin (dua, meditasyon, tövbe gibi) rehberliğinde yürütülür.

¹³ Kars, Mehmet Selim ve Nurdan Kula. "Çevresel ve Manevi Faktörler Bağlamında Hastanelerdeki Manevi Destek Hizmetinin Psiko-Sosyal Uyuma Etkisi." *Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi* 7 (2023): 65-100, 80.

¹⁴Duyar, Elif. "Ergenlerde Manevi Başa Çıkma." Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2023, 25.

¹⁵ Söylev, Serap. "Aileye Yönelik Manevi Destek Hizmetlerinin Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Personeli Tarafından Değerlendirilmesi." *Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2023, 60.

Özdemir, manevi ritüellerin bireylerin iç huzurunu sağlamada ve ruhsal sorunlarını aşmada önemli bir role sahip olduğunu vurgulamaktadır.¹⁶

5. Aile Dinamiklerine Yönelik Çalışmalar

Aile içindeki iletişimi güçlendirmek amacıyla uygulanan yöntemler, manevi danışmanlığın aile bireylerini destekleyen bir boyutunu oluşturur. Bu çalışmalarda, aile üyeleri arasındaki anlayışı artırmaya yönelik diyaloglar, manevi değerlere dayalı aktiviteler ve problem çözme teknikleri kullanılır. Söylev, bu tür yaklaşımların aile birliğini ve dayanışmayı güçlendirdiğini ifade etmektedir.¹⁷

Manevi danışmanlıkta kullanılan bu yöntemler, bireylerin ruhsal ve duygusal dayanıklılıklarını artırmayı, manevi değerlerini güçlendirmeyi ve hayatın zorluklarıyla başa çıkmalarını desteklemeyi amaçlar. Her bir yöntem, bireyin ihtiyaçlarına uygun olarak farklı şekillerde uyarlanabilir.

2.4. Manevi Destek ve Modern Toplum İlişkisi

Manevi destek, modern toplumlarda bireylerin karşılaştığı çeşitli sorunlarla başa çıkmada önemli bir rol oynamaktadır. Hızlı kentleşme, teknolojik gelişmeler ve bireyselleşme, bireylerin manevi ihtiyaçlarını daha da artırmıştır. Gül ve Şentürk, modern toplumlarda manevi desteğin, bireylerin yalnızlık ve anlam kaybı gibi sorunlarla başa çıkmasında etkili bir araç olduğunu ifade etmektedir.¹⁸

Yıldırım, sosyal medyanın gençler üzerindeki etkilerini ele alarak, manevi desteğin bu bağlamdaki önemine dikkat çekmektedir.¹⁹ Sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte, bireylerin manevi değerlerine olan bağlılıklarının zayıfladığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle, manevi destek hizmetleri, bireylerin sosyal medyanın olumsuz etkilerinden korunmalarında ve manevi değerlerini korumalarında önemli bir rol oynamaktadır.

¹⁶Özdemir, Mehmet. *Ayet ve Hadis Kaynaklı Bilişsel Davranışçı Manevi Bakım ve Danışmanlık. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024, 45.*

¹⁷ Söylev, Serap. "Aileye Yönelik Manevi Destek Hizmetlerinin Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Personeli Tarafından Değerlendirilmesi." Yayınlanmamış eser, 2023, 60.

¹⁸ Gül, Muhammed Emin ve Hüseyin Şentürk. "Türkiye'de Dini/Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine Genel Bir Bakış." *Rusuh: Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 1/2 (2021): 115-133, 120.

¹⁹ Yıldırım, Mehmet. "Sosyal Medyada Din Dili ve Gençlerin Ahlaki Gelişiminde Sosyal Medyanın Önemi." Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2023, 33.

Koç'un çalışmasında, modern toplumlarda manevi destek hizmetlerinin kurumsallaşmasının önemine vurgu yapılmaktadır.²⁰ Özellikle gençlik merkezleri ve öğrenci yurtlarında sunulan manevi destek hizmetleri, bireylerin modern hayatın getirdiği zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olmaktadır.

²⁰Koç, Mustafa. "Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Öğrenci Yurtları ve Gençlik Merkezlerindeki Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri (2013-2021): Sınırlılıklar ve Bir Eğitim Programı Önerisi." *Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi* 3 (2021): 135-201, 150.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENÇLERİN GÜNÜMÜZDEKİ PROBLEMLERİ

3.1. Günümüz Gençlerinin Sorunu Olan İnanç Krizi

Günümüz gençlerinin yaşadığı inanç krizi, bireyin dini ve manevi değerlerle olan bağı sorgulaması, bu bağ kopması ya da zayıflaması durumudur. Yapıcı'ya göre, gençlerin inanç krizine girmesinde hızlı toplumsal değişim, modernleşme, sekülerleşme ve dijitalleşmenin etkisi büyüktür.²¹ Sosyal medya ve diğer dijital platformlar, gençlerin dini değerlerle ilgili geleneksel kaynaklardan uzaklaşmalarına neden olarak inanç krizine zemin hazırlamaktadır.

Arın, gençlik dönemindeki bireylerin arafta kalmış bir pozisyonda olduğunu ifade etmektedir.²² Bu durum, gençlerin geleneksel inanç sistemleri ile modern yaşam tarzları arasında sıkışmalarına neden olmaktadır. İnanç krizinin temelinde, gençlerin bir yandan dinî değerleri benimsemek isterken, diğer yandan modern dünyanın sunduğu seküler yaşam tarzıyla uyum sağlama çabası yer almaktadır. Bu çatışma, gençlerin manevi ve psikolojik dengesini sarsarak inanç krizine yol açmaktadır.

Gürsu, inanç krizinin psikolojik kökenlerini ele aldığı çalışmasında, bireyin çocukluk döneminde yaşadığı travmalar, aile içi iletişim eksikliği ve sosyal çevrenin etkisinin, inanç krizini tetikleyici faktörler olduğunu belirtmektedir.²³ Gençlerin bu süreçte duygusal olarak desteklenmemesi, onların dini değerlerle bağı zayıflatmakta ve manevi bir boşluk yaşamalarına neden olmaktadır.

İnanç krizine sebep olan bir diğer önemli faktör, dini bilgilerin gençlere aktarımında yaşanan yetersizliklerdir. Geleneksel dini eğitim yöntemlerinin gençlerin modern dünyadaki ihtiyaçlarına cevap verememesi, gençlerin dini konularda daha fazla soru sormasına ve bu sorulara tatmin edici cevaplar bulamadıklarında şüphe

²¹Yapıcı, Adil. "Şüphe ve İnanç Kıskaçında Gençlerin Din ve Dindarlık Algıları." *İlahiyat Akademi* 12 (2020): 1-44, 25.

²² Arın, Ahmet. *Araftaki Gençlik: İnanç Yolculuğunda*. Net Kitaplık Yayıncılık, 2024, 78.

²³ Gürsu, Osman. "Gençlik Dönemi İnanç Krizinin Psikolojik Kökenlerinin Analizi: Olgu Sunumu." *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (2022): 915-931, 920.

duymalarına yol açmaktadır. Yapıcı, bu durumu “dini değerlerin gençlerin zihin dünyasında güncel anlamını yitirmesi” olarak tanımlamaktadır.²⁴

Modern toplumda gençlerin inanç krizi yaşamasının sosyal sonuçları da dikkat çekicidir. Bu kriz, gençlerin topluma olan aidiyet duygularını zayıflatmakta ve bireyselleşmelerine yol açmaktadır. Bunun sonucunda, gençler arasında yalnızlık, depresyon ve anlam kaybı gibi sorunlar yaygınlaşmaktadır. İnanç krizi yaşayan bireylerin ruhsal dayanıklılıklarının azalması, onları psikolojik sorunlara karşı daha savunmasız hale getirmektedir. Arın, bu durumun, gençlerin manevi destek ve rehberliğe duyduğu ihtiyacı artırdığını ifade etmektedir.²⁵

Gençlerin inanç krizi ile başa çıkmalarında, manevi rehberlik ve destek hizmetlerinin önemi büyüktür. Gürsu'nun çalışması, manevi danışmanlık hizmetlerinin gençlerin inanç krizine çözüm bulmada etkili olduğunu göstermektedir.²⁶ Bu hizmetler, bireylerin dini ve manevi sorularına cevap bulmalarını, içsel huzur kazanmalarını ve toplumsal aidiyet duygularını yeniden inşa etmelerini sağlamaktadır.

Günümüz gençlerinin yaşadığı inanç krizi, bireyin manevi değerlerle olan ilişkisini sorguladığı karmaşık bir süreçtir. Bu süreç, toplumsal, psikolojik ve kültürel birçok faktörden etkilenmektedir. İnanç krizinin gençler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için, modern dünyanın ihtiyaçlarına uygun manevi destek ve rehberlik hizmetlerinin sunulması gerekmektedir.

3.2. İnanç Krizinin Sebepleri

İnanç krizi, gençlerin dini ve manevi değerlerini sorgulamasına neden olan çeşitli bireysel, toplumsal ve kültürel faktörlerden etkilenir. Özellikle modern toplumlarda hızlı değişim, bireyselleşme ve dijitalleşme süreçleri, gençlerin dini kimliklerini şekillendirme süreçlerini karmaşık hale getirmiştir. İnanç krizinin temel sebepleri arasında aile yapısındaki değişimler ve sosyal medyanın etkisi önemli bir yer tutmaktadır.

²⁴ Yapıcı, Adil. “Şüphe ve İnanç Kısılcığında Gençlerin Din ve Dindarlık Algıları.” *İlahiyat Akademi* 12 (2020): 1-44, 30.

²⁵ Arın, Ahmet. *Araftaki Gençlik: İnanç Yolculuğunda*. Net Kitaplık Yayıncılık, 2024, 85.

²⁶ Gürsu, Osman. “Gençlik Dönemi İnanç Krizinin Psikolojik Kökenlerinin Analizi: Olgu Sunumu.” *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (2022): 915-931, 925.

3.2.1. Aile Yapısındaki Değişim

Aile, bireyin dini ve manevi değerlerinin ilk öğrenildiği ve şekillendiği bir ortamdır. Ancak modern toplumlarda aile yapısında meydana gelen değişiklikler, gençlerin dini ve manevi gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Mukul, aile yapısındaki değişimlerin gençlerin dini sosyalleşme süreçlerini zayıflattığını ifade etmektedir.²⁷ Özellikle çekirdek aile yapısının yaygınlaşması, gençlerin geniş aile ortamında karşılaşılabileceği çeşitli dini ve manevi rehberlik fırsatlarını sınırlandırmaktadır.

Güngör'ün çalışmasında, farklı nesiller arasındaki dini sosyalleşme farklılıkları ele alınmıştır.²⁸ Ona göre, aile içindeki dini değerlerin aktarımı, özellikle modernleşme ve küreselleşme süreçlerinde zayıflamış ve gençlerin inanç krizine yatkın hale gelmesine neden olmuştur. Aile içinde dinî pratiklerin azalması veya dini bilgilerin aktarımındaki eksiklikler, gençlerin manevi değerlerle bağ kurmasını zorlaştırmaktadır.

Aile yapısındaki değişimlerin bir diğer boyutu, ebeveynlerin gençlerle olan iletişimindeki yetersizliktir. Doğan ve Özcan, aile içindeki iletişim eksikliğinin gençlerin dini pratiklere olan ilgisini azalttığını ve inanç krizine zemin hazırladığını belirtmektedir.²⁹ Özellikle ebeveynlerin dini bilgilerini gençlere yeterince aktaramaması, onların manevi rehberlikten yoksun kalmasına neden olmaktadır.

Bu bağlamda, aile yapısındaki değişimlerin inanç krizine olan etkisi, sadece gençlerin dini değerlerle bağını değil, aynı zamanda onların toplumsal aidiyet duygularını da etkilemektedir. Gençlerin dini değerlerini benimsemesi ve bu değerlerle yaşamalarını sürdürebilmesi için, aile içindeki dini sosyalleşme süreçlerinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

3.2.2. Sosyal Medyanın Etkisi

Sosyal medya, gençlerin hayatında önemli bir yer tutan ve onların dünya görüşlerini, dini değerlerini ve kimliklerini şekillendiren güçlü bir araçtır. Ancak bu

²⁷ Mukul, S. "Lise Çağı Gençlerinin Sosyalleşmesinde Dinin Rolü (Maçka Örneği)." *Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2019, 45.

²⁸Güngör, Ö. "1.5 ve 2. Nesil Türk Gençlerinin Ailede Dini Sosyalleşmeleri: New Jersey, USA Örneği." *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 53/2 (2012): 36-71, 50.

²⁹ Doğan, M., ve Z. Özcan. "Gençlerin İnanç Eğilimlerinin Anlaşılması Bağlamında Dua İbadeti." *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (2022): 1044-1076, 825.

platformlar, gençlerin manevi değerlerle olan ilişkilerini olumsuz etkileyerek inanç krizine yol açabilmektedir. Kurtoğlu, sosyal medyanın bireylerin dini ve manevi değerleri üzerindeki etkisinin, genellikle olumsuz bir yönde olduğunu ifade etmektedir.³⁰ Sosyal medyada yayılan seküler içerikler, gençlerin dini değerleri sorgulamasına ve bu değerlere olan bağlılıklarının azalmasına neden olmaktadır.

Mukul, gençlerin sosyal medya aracılığıyla farklı kültürlerden ve inanç sistemlerinden etkilenerek kendi dini kimliklerini sorgulamaya başladıklarını belirtmektedir.³¹ Sosyal medya, bilgiye erişimi kolaylaştırırken, aynı zamanda yanlış ve çelişkili dini bilgilerle de gençleri karşı karşıya bırakmaktadır. Bu durum, gençlerin dini bilgilerini sorgulamalarına ve şüpheye düşmelerine neden olmaktadır.

Doğan ve Özcan, sosyal medyada dua gibi dini pratiklere dair içeriklerin az olmasının, gençlerin manevi bağlarını zayıflattığını vurgulamaktadır.³² Sosyal medyada manevi içeriklerin yerini popüler ve materyalist içeriklerin alması, gençlerin dini değerlerle bağlarını koparmalarına yol açmaktadır. Bu süreç, manevi boşluk yaratarak gençlerin anlam arayışını derinleştirmekte ve inanç krizine sebep olmaktadır.

Sosyal medyanın olumsuz etkilerinin yanı sıra, gençlerin bu platformları bilinçli bir şekilde kullanması durumunda, dini ve manevi değerleri güçlendiren içeriklere ulaşmaları da mümkündür. Ancak bu durum, gençlerin sosyal medya kullanımına yönelik rehberlik ve eğitim almalarını gerektirir. Kurtoğlu, sosyal medyanın gençlerin manevi gelişiminde olumlu bir araç haline gelebilmesi için dini rehberlik içeriklerinin artırılması gerektiğini savunmaktadır.³³

Sosyal medya, gençlerin inanç krizine yatkın hale gelmesinde önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, gençlere manevi rehberlik sunan platformların ve içeriklerin artırılmasını gerekli kılmaktadır.

³⁰ Mukul, S. "Lise çağı gençlerinin sosyalleşmesinde dinin rolü (Maçka örneği)." *Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2019, 47.

³¹ Güngör, Ö. "1.5 ve 2. nesil Türk gençlerinin ailede dini sosyalleşmeleri: New Jersey, USA örneği." *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 53/2 (2012): 36-71, 55.

³²Doğan, M., ve Özcan, Z. "Gençlerin İnanç Eğilimlerinin Anlaşılması Bağlamında Dua İbadeti." *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (2022): 1044-1076, 842.

³³ Kurtoğlu, R. *Küresel ekonomik kriz ve yeni dünya düzeni*. İstanbul: Destek Publishing and Media Group, 2020, 132.

3.3. İnanç Krizinin Sonuçları

İnanç krizi, bireyin dini ve manevi değerlerle olan bağını sorguladığı bir süreçtir ve bu süreç hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli sonuçlara yol açabilir. İnanç krizinin etkileri, gençlerin psikolojik sağlık durumlarını ve toplumsal ilişkilerini derinden etkileyebilir. Bu bağlamda, inanç krizinin sonuçları psikolojik etkiler ve sosyal-kültürel sonuçlar başlıkları altında ele alınabilir.

3.3.1. Psikolojik Etkiler

İnanç krizi, bireyin psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyen bir süreçtir. Gürsu, inanç krizinin gençlerde kaygı, depresyon ve anlam kaybı gibi psikolojik sorunlara yol açabileceğini ifade etmektedir.³⁴ İnanç krizine giren bireyler, hayatlarının anlamını sorgularken yoğun bir stres ve çaresizlik duygusu yaşayabilirler. Bu durum, bireylerin manevi boşluk hissetmesine ve kendilerine olan güvenlerinin azalmasına neden olabilir.

Koç, ergenlik dönemindeki gençlerin inanç krizine girme eğiliminde olduklarını ve bu durumun psikolojik gelişim süreçlerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir.³⁵ Ergenlik dönemi, bireyin kimlik geliştirme süreciyle bağlantılı olduğu için, inanç krizinin yaşandığı bu dönemde gençler, kendilerini yalnız ve destekten yoksun hissedebilirler. Bu durum, onların ruhsal dengelerini bozarak daha ciddi psikolojik sorunlara yol açabilir.

Yapıcı, inanç krizinin bireylerde duygusal bir çöküşe neden olabileceğini ve bunun, bireylerin sosyal hayatlarında çekilme eğilimi göstermelerine yol açabileceğini vurgulamaktadır.³⁶ İnanç krizine giren bireyler, çevreleriyle olan ilişkilerinde güvensizlik duygusu geliştirebilir ve bu durum, onların toplumdan izole olmalarına sebep olabilir.

3.3.2. Sosyal ve Kültürel Sonuçlar

İnanç krizinin sadece bireysel değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel düzeyde de önemli sonuçları vardır. Güngör, inanç krizinin, gençlerin topluma olan aidiyet

³⁴ Gürsu, Osman. "Gençlik Dönemi İnanç Krizinin Psikolojik Kökenlerinin Analizi: Olgu Sunumu." *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (2022): 915-931, 922.

³⁵ Koç, Mustafa. "Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Döneminde Dua ve İbadet Psikolojisinin Gelişimi." *Ekev Akademi Dergisi* 9/25 (2005): 75-88, 80.

³⁶ Yapıcı, Adil. "Şüphe ve İnanç Kıskaçında Gençlerin Din ve Dindarlık Algıları." *İlahiyat Akademi* 12 (2020): 1-44, 28.

duygularını zayıflatarak, bireyselleşme sürecini hızlandırabileceğini ifade etmektedir.³⁷ Geleneksel dini değerlerle bağlarını koparan bireyler, modern toplumun sunduğu alternatif yaşam tarzlarına yönelme eğilimi gösterebilirler. Bu durum, toplumda ortak manevi değerlerin zayıflamasına ve kültürel bir ayrışmaya neden olabilir.

Yapıcı, inanç krizinin gençler arasında kimlik karmaşasına yol açtığını ve bu durumun toplumsal uyum sorunlarına neden olabileceğini belirtmektedir.³⁸ Toplumun değer yargılarından uzaklaşan bireyler, toplumsal normlarla çatışma yaşayabilir ve bu durum hem birey hem de toplum için ciddi sosyal sorunlara yol açabilir.

Ayrıca, inanç krizinin kültürel sonuçları, gençlerin dini pratiklerden uzaklaşması ve manevi değerlerin bireyler arasında yaygınlığını kaybetmesi şeklinde ortaya çıkabilir. Koç, gençlerin dua ve ibadet gibi dini pratiklerden uzaklaşmasının, manevi değerlerin toplumsal düzeyde zayıflamasına yol açtığını ifade etmektedir.³⁹ Bu durum, toplumda manevi dayanışma ve birlikte hareket etme duygusunun azalmasına neden olabilir.

İnanç krizinin psikolojik etkileri bireyin ruhsal sağlığını tehdit ederken, sosyal ve kültürel sonuçları da toplumun manevi değerleri ve sosyal uyum üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle, gençlerin inanç krizine girmelerini önlemek ve bu süreçte onlara destek olmak, bireysel ve toplumsal sağlığın korunması açısından büyük önem taşımaktadır.

³⁷ Güngör, Ömer. "1.5 ve 2. Nesil Türk Gençlerinin Ailede Dini Sosyalleşmeleri: New Jersey, USA Örneği." *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 53/2 (2012): 36-71, 50.

³⁸ Yapıcı, Aydın. "Şüphe ve İnanç Kısacasında Gençlerin Din ve Dindarlık Algıları." *İlahiyat Akademi* 12 (2020): 1-44, 30.

³⁹ Koç, Mustafa. "Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Döneminde Dua ve İbadet Psikolojisinin Gelişimi." *Ekev Akademi Dergisi* 9/25 (2005): 75-88, 82.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PEYGAMBERİMİZİN GENÇLERE YAKLAŞIMI VE ONLARLA İLETİŞİMİ

Hz. Peygamber'in gençlerle olan ilişkisi, onların bireysel, manevi ve ahlaki gelişimlerine rehberlik eden eşsiz bir model sunmaktadır. Peygamberimiz (s.a.v.), gençlere sevgi, şefkat ve güvenle yaklaşmış; onları toplumsal sorumluluklarını üstlenebilen bireyler olarak yetiştirmiştir. Bu yaklaşım, gençlerin kendilerini değerli hissetmelerine ve özgüven kazanmalarına yardımcı olmuştur. Onların dini ve ahlaki değerlerini benimsemelerine katkıda bulunurken, aynı zamanda toplumsal gelişimlerine de öncülük etmiştir.

4.1. Peygamberimizin Gençlere Yönelik Söylemleri

Hz. Peygamber'in gençlere yönelik söylemleri, onların potansiyellerini fark etmelerini sağlayan ve onları motive eden bir anlayış üzerine inşa edilmiştir. Abdullah bin Abbas'a (r.a.) söylediği, "Allah'ı koru ki, Allah da seni korusun" ifadesi, gençlerin Allah'a olan bağlılıklarını güçlendirirken aynı zamanda sorumluluk bilinci kazanmalarını teşvik etmiştir.⁴⁰

Peygamberimiz, gençlere hitap ederken onları eleştirmek yerine anlamaya, sorunlarına çözüm sunmaya ve hatalarını düzeltmelerine yardımcı olmaya çalışmıştır. Örneğin, genç bir sahabenin evlilikle ilgili sorusuna sabır ve anlayışla yaklaşır, hikmet dolu bir cevap vermiştir. Bu tutum, gençlerin duygu ve düşüncelerine değer verdiğini göstermekte ve onların dini sorumluluklarını benimsemelerine katkı sunmaktadır.⁴¹

Hz. Peygamber'in liderliği altında gençlerin toplumsal gelişimleri teşvik edilmiş ve onlara önemli sorumluluklar verilmiştir. Örneğin, Muaz bin Cebel'in Yemen'e vali olarak gönderilmesi, bir gencin hem liderlik potansiyelini geliştirmesine hem de topluma hizmet etmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca, Bedir ve Uhud savaşlarında gençlere verilen görevler, onların cesaret ve özgüvenlerini artırmıştır. Bu

⁴⁰ Karakaş, Fatih. *İlahi Geleneğin İdealindeki Gençlik İçin Rol Model Olarak Hz. Yusuf. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, 67.*

⁴¹ Gündüz, Mehmet Mahir. "Gelişim Özellikleri Doğrultusunda Gençliğin Din Eğitimi." *Şarkiyat* 12/4 (2020): 1092-1117, 1105.

tür örnekler, gençlerin toplumda aktif roller üstlenmelerine ve kendilerini değerli hissetmelerine katkıda bulunmuştur.⁴²

Peygamberimizin gençlere yönelik yaklaşımı sadece toplumsal değil, aynı zamanda manevi rehberlik de içermektedir. Dua, ibadet ve ahlaki değerlerin öğretilmesi gibi uygulamalarla, gençlerin ruhsal dayanıklılıklarını artırmayı hedeflemiştir. Örneğin, Enes bin Malik gibi genç sahabelerin sürekli olarak Peygamberimizin yanında bulunmaları, onların dini sorumluluklarını öğrenmeleri ve ahlaki değerlerini pekiştirmeleri için bir fırsat sunmuştur.⁴³

Günümüz gençliğinin karşılaştığı manevi ve toplumsal zorluklar, Hz. Peygamber'in gençlere yönelik yaklaşımından ilham alınmasını gerektirmektedir. Arıcı, Peygamberimizin gençlere hitap eden şefkatli ve hikmetli söylemlerinin modern gençlik için bir bağ kurma fırsatı sunduğunu ifade etmektedir.⁴⁴ Özellikle sosyal medya gibi unsurların gençlerin dini ve ahlaki değerlerini etkilediği günümüzde, Peygamberimizin anlayışlı, sabırlı ve yol gösterici iletişim tarzı, gençlerle daha güçlü bağlar kurulmasında rehberlik edebilir.

4.2. Peygamberimizin Gençlerle İlişkilerinde Kullandığı Yöntemler

Hz. Peygamber (s.a.v.), gençlerle iletişimde ve ilişkilerinde onların yaşlarına, gelişim seviyelerine ve bireysel özelliklerine uygun yöntemler kullanmıştır. Bu yöntemler hem onların manevi gelişimlerini desteklemeyi hem de toplumsal hayatta etkin bireyler olmalarını sağlamayı amaçlamıştır. Peygamberimizin gençlerle ilişkilerinde öne çıkan temel yöntemler arasında örnek liderlik yaklaşımı ve empati ile sabır yer almaktadır.

4.2.1. Örnek Liderlik Yaklaşımı

Hz. Peygamber, gençlerle olan ilişkilerinde bir lider olarak her zaman örnek bir model sunmuştur. Liderliği, yalnızca emir veren ya da otorite sağlayan bir liderlik değil; davranışları, sözleri ve tutumlarıyla ilham veren bir liderlik olmuştur. Gündem,

⁴² Karakaş, Fatih. *İlahi Geleneğin İdealindeki Gençlik İçin Rol Model Olarak Hz. Yusuf. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2019, 72.

⁴³ Biçer, Elif Nur. "Hz. Peygamber'in Uyarı Yöntemlerinin 'Ben Nesli' Gençlerine Uygulanabilirliği." *Danışname Beşeri ve Sosyal Bilimler Dergisi* 3 (2021): 59-87, 65.

⁴⁴ Arıcı, Hüseyin Yunus. "Sosyal Medyada Kutsalın Profan Şekilde Sorgulanması." *Talim* 7/2 (2023): 113-129, 120.

Hız. Peygamber'in liderlik yaklaşımını, onun gençlere güven vermesi ve onları sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirilmesiyle ilişkilendirmiştir.⁴⁵

Örneğin, genç sahabelerden Mus'ab bin Umeyr'in, İslam'ı tebliğ etmesi için Medine'ye gönderilmesi, Peygamberimizin gençlere güveninin en somut örneklerinden biridir. Mus'ab, genç yaşına rağmen bu görevi başarıyla yerine getirmiş ve Medine'de İslam'ın yayılmasında öncü bir rol üstlenmiştir⁴⁶. Bu durum, Hız. Peygamber'in gençlere önemli görevler vererek onların liderlik vasıflarını geliştirmelerine olanak tanıdığını göstermektedir.

Kartopu, Hız. Peygamber'in liderlik yaklaşımında gençlerin potansiyellerini fark ederek onları desteklemesinin önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmektedir.⁴⁷ Uhud Savaşı sırasında Abdullah bin Ömer gibi genç sahabelere verdiği sorumluluklar, onların kendilerini değerli hissetmelerini sağlamış ve özgüvenlerini artırmıştır. Peygamberimizin bu yaklaşımı, gençlerin toplumsal hayatta aktif bireyler olarak yer almalarına zemin hazırlamıştır.

4.2.2. Empati ve Sabır

Hız. Peygamber'in gençlerle ilişkilerindeki bir diğer temel yöntem, empati ve sabırdır. O, gençlerin yaşadıkları zorlukları anlamaya çalışmış, onları yargılamadan dinlemiş ve sorunlarına çözüm sunmuştur. Doğan, Hız. Peygamber'in gençlere olan yaklaşımında onların duygusal dünyasını anlamının ve bu anlayışı sabırla ifade etmenin öne çıktığını belirtmektedir.⁴⁸

Bir örnek olarak, genç bir sahabenin Peygamberimize gelerek zina etme isteğini dile getirmesi gösterilebilir. Peygamberimiz, bu genç sahabeyi yargılamak yerine, sabırla onun duygularını anlamış ve ona şu sözlerle hitap etmiştir: "Bu durumu annen, kız kardeşin ya da akrabaların için ister misin?" Genç sahabe, "Hayır, istemem ya Resulullah" diye yanıt verdiğinde, Peygamberimiz ona aynı soruları sorarak empati kurmasını sağlamıştır. Bu yöntem, gencin duygu ve düşüncelerinde farkındalık yaratarak, yanlış bir davranıştan vazgeçmesine vesile olmuştur.

⁴⁵ Gündem, K. *O'nun Ahlakı Kur'an'dı-5-Murat Soyttürk*, 2024, 45.

⁴⁶ Gündem, K. *O'nun Ahlakı Kur'an'dı-5-Murat Soyttürk*, 2024, 45.

⁴⁷ Kartopu, S. "Siyer-Psikoloji İlişkisi." *İslâmî İlimlerde Siyer*, 2019, 112.

⁴⁸ Doğan, B. *Gençler İçin 99 Soruda Peygamberimiz*. Diyanet Vakfı Yayınları, 2022, 89.

Sarıçam, Hz. Peygamber'in sabrını ve gençlere olan yaklaşımındaki anlayışı, modern eğitimcilere ve ebeveynlere bir model olarak sunmaktadır.⁴⁹ Günümüz gençleri, özellikle empati ve sabırla yaklaşılan durumlarda kendilerini daha iyi ifade edebilmekte ve çözüme daha açık hale gelmektedir.

Hz. Peygamber, gençlerle empati kurarak onların duygusal ve manevi dünyalarına hitap etmiş, sabırla yaklaşarak onların sorunlarına çözüm bulmalarını sağlamıştır. Bu yaklaşım, gençlerin ruhsal gelişimlerini desteklemiş ve onları daha güçlü bireyler haline getirmiştir.

4.3. Günümüz Gençlerine Yönelik Örnek Alınabilecek Yaklaşımlar

Günümüz gençleri, hızla değişen bir dünyada, manevi ve ahlaki değerlerle modern yaşamın dinamikleri arasında denge kurma çabası içerisinde. Bu süreçte Hz. Peygamber'in gençlere yönelik yaklaşımları, gençlerin dini ve sosyal gelişimlerini desteklemek için önemli bir rehber sunmaktadır. Modern dönemde, gençlere yönelik uygulanabilir stratejiler, Hz. Peygamber'in yöntemlerinden ilham alarak şekillenebilir.

4.3.1. "Ben Nesli"ne Yönelik Uyarı Yöntemleri

Biçer, Hz. Peygamber'in uyarı yöntemlerini günümüz gençleri için uygulamanın önemini vurgulamaktadır.⁵⁰ Ona göre, Peygamberimizin gençlere yönelik yapıcı uyarı ve öğütleri, onların hata yapmalarını önlemenin ötesinde, hayatlarına olumlu bir yön vermelerine de katkıda bulunmuştur. Örneğin, Peygamberimiz, gençlerin hatalarını sabır ve şefkatle düzeltirken, onlara doğruyu gösteren bir rehberlik sunmuştur. Bu yaklaşım, modern gençlikte sıkça görülen bireyselleşme ve otoriteye karşı mesafeli tutumla başa çıkmak için etkili bir yöntemdir. Özellikle "Ben Nesli" olarak tanımlanan gençlere yönelik, sevgi temelli bir iletişim ve yapıcı eleştirilerle yaklaşmak, onların kendilerini değerli hissetmelerine ve daha iyi bir yönelim sergilemelerine yardımcı olabilir.

4.3.2. Modern Dünyada Dini Değerlerin Korunması

Kaya, modern çağda gençlerin dini değerleri korumalarının önemine dikkat çekmektedir.⁵¹ Günümüz gençleri, sekülerleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle,

⁴⁹Sarıçam, İsmail. *Hz. Peygamberin Çağımıza Mesajları*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2022, 68.

⁵⁰ Biçer, Elif Nur. "Hz. Peygamber'in Uyarı Yöntemlerinin 'Ben Nesli' Gençlerine Uygulanabilirliği." *Danışname Beşeri ve Sosyal Bilimler Dergisi* 3 (2021): 59-87, 70.

⁵¹ Kaya, Mustafa. *Çağdaş Tefsirlerde İsrailiyata Yaklaşım ve Kitab-ı Mukaddes Bilgilerinin Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2013, 55.

dini değerlerden uzaklaşma riskiyle karşı karşıyadır. Bu bağlamda, Hz. Peygamber'in gençlere yönelik yaklaşımları, onlara dini değerlerle modern hayatın dinamiklerini dengelemelerinde rehberlik edebilir. Örneğin, gençlerin yaşamlarına dini değerleri entegre etmelerine yardımcı olacak pratik rehberlik programları oluşturulabilir.

Hz. Peygamber'in gençlere yönelik yöntemleri, günümüz gençleri için de geçerliliğini koruyan evrensel bir rehber niteliğindedir. Özellikle empati, sabır, sevgi ve yapıcı eleştirilerle şekillenen bu yöntemler, gençlerin manevi ve sosyal yaşamlarında olumlu değişimler yaratabilir. Günümüz gençlerine yönelik uygulanabilir yaklaşımlar, bu evrensel ilkeler ışığında tasarlanarak, onların daha mutlu, anlamlı ve dengeli bir yaşam sürmelerine katkıda bulunabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Hız. Peygamber'in gençlere yönelik yaklaşımı, onların manevi, ahlaki ve sosyal gelişimlerini destekleyen evrensel bir rehberlik modeli sunmaktadır. Peygamberimiz, gençlerle iletişimde sevgi, şefkat, empati ve sabır gibi insani değerleri ön planda tutmuş, onların bireysel potansiyellerini keşfetmelerine ve toplumsal hayatta aktif bireyler olmalarına yardımcı olmuştur. Bu liderlik anlayışı, gençlere sorumluluk bilinci kazandırmış ve özgüvenlerini artırmıştır.

Modern dünyada gençlerin karşılaştığı inanç krizi, dini şüphe, ahlaki zorluklar ve manevi boşluk düşünüldüğünde, Hız. Peygamber'in yaklaşımı, gençlerin bu sorunlarla başa çıkmasına yardımcı olabilecek etkili bir model sunmaktadır. O'nun rehberliği, gençlerin duygusal dünyalarına hitap etmiş, sorunlarını sabırla dinlemiş ve onların ihtiyaçlarına uygun çözümler geliştirmiştir.

Hız. Peygamber'in gençlere yönelik sevgi, anlayış ve sorumluluk odaklı yaklaşımı, günümüzde manevi destek ve rehberlik hizmetleri için değerli bir yol haritası sunmaktadır. Bu nedenle, Peygamberimizin gençlere yönelik yöntemlerini modern çağın ihtiyaçlarına uyarlayarak geliştirmek, gençlerin manevi ve ahlaki değerlerle uyumlu bir yaşam sürmelerine katkı sağlayabilir.

5.2. Öneriler

1. Manevi Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi: Hız. Peygamber'in gençlere yönelik yöntemlerini temel alan manevi rehberlik programları tasarlanmalı ve eğitim kurumlarında uygulanmalıdır. Bu programlar, gençlerin dini ve manevi gelişimlerini desteklemek için etkili bir araç olabilir.
2. Aile İçi Manevi Eğitim: Ailelerin, gençlere yönelik empati temelli bir iletişim ve rehberlik anlayışı geliştirebilmeleri için bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bu kapsamda ailelere yönelik eğitim programları düzenlenerek, gençlerin dini değerlerle daha güçlü bağlar kurmaları sağlanabilir.
3. Gençlik Merkezlerinde Peygamberimizin Yaklaşımlarının Model Alınması: Gençlik merkezlerinde Hız. Peygamber'in empati, sevgi ve sabır temelli

yaklaşımı rehber alınarak rehberlik hizmetleri sunulmalıdır. Bu merkezlerde, gençlerin manevi sorularına yanıt bulabilecekleri ve ruhsal destek alabilecekleri programlar oluşturulabilir.

4. Dijital Platformlarda Manevi İçeriklerin Yaygınlaştırılması: Sosyal medyanın gençler üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, Hz. Peygamber'in gençlere yönelik rehberliğini tanıtan ve onların manevi gelişimini destekleyen içerikler üretilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Bu içeriklerin modern gençlerin ilgisini çekecek şekilde sunulması önemlidir.
5. Eğitimciler İçin Özel Eğitim Programları: Öğretmenlerin ve rehberlik uzmanlarının Hz. Peygamber'in gençlere yönelik yöntemlerini uygulayabilmeleri için özel eğitim programları hazırlanmalıdır. Bu programlar, eğitimcilere gençlerle empati kurma, onların sorunlarına çözüm bulma ve manevi rehberlik sağlama konusunda destek sunabilir.
6. Araştırma ve Uygulama Merkezlerinin Kurulması: Manevi danışmanlık ve gençlik çalışmalarını desteklemek amacıyla Hz. Peygamber'in yöntemlerini inceleyen ve uygulamaya yönelik projeler geliştiren araştırma merkezleri kurulmalıdır. Bu merkezler, manevi danışmanlıkta yenilikçi yaklaşımlar sunabilir.

KAYNAKÇA

- Arıcı, Hüseyin Yunus. “Sosyal Medyada Kutsalın Profan Şekilde Sorgulanması.” *Talim*, 7/2 (2023): 113-129.
- Arın, Ahmet. *Araftaki Gençlik: İnanç Yolculuğunda*. Net Kitaplık Yayıncılık, 2024.
- Aybey, Selim. “Gençlere Yönelik Manevi Danışmanlık Uygulamaları ve Gençlik Dönemi Soru ve Sorunları (Batı Karadeniz Örneği).” *Diyanet İlmi Dergi*, 60/1 (2024): 345-376.
- Biçer, Elif Nur. “Hz. Peygamber’in Uyarı Yöntemlerinin ‘Ben Nesli’ Gençlerine Uygulanabilirliği.” *Danışname Beşerî ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (2021): 59-87.
- Coşkun, Süleyman Faruk. “Manevi Destek Kapsamında Hz. Peygamber’in Hastalara Yaklaşımı.” *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/15 (2023): 124-140.
- Çağlan, Kemal. “Psikolojik Hastalıkların Yanlış Yorumlanması ve İnanç Eksikliği Olarak Damgalanması Sürecinde Manevi Destek İhtiyacı.” Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Dağ, Fikret. “Lise Gençlerine Yönelik (15-18 Yaş) Manevi Destek ve Rehberlik.” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2024.
- Dağlı, Gülten. “Türkiye’deki Yaygın Yeni Dini Hareketler ve Bunlara İlgili Duyan Gençlere Manevi Destek Rehberlik.” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2023.
- Doğan, Bayram. *Gençler İçin 99 Soruda Peygamberimiz*. Diyanet Vakfı Yayınları, 2022.
- Doğan, Mehmet, ve Zeynep Özcan. “Gençlerin İnanç Eğilimlerinin Anlaşılması Bağlamında Dua İbadeti.” *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9/3 (2022): 1044-1076.
- Duyar, Elif. “Ergenlerde Manevi Başa Çıkma.” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2023.

- Erdem, Mehmet ve Bülent Kesgin. "Manevi Destek Uygulayıcılarının Manevi Destek Hizmetlerine İlişkin Görüşleri." *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 15 (2017): 124-140.
- Erdem, Mehmet. "Manevi Destek Hizmetleri ve Türkiye’de Kurumsallaşması." Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Gül, Muhammed Emin ve Hüseyin Şentürk. "Türkiye’de Dini/Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine Genel Bir Bakış." *Rusuh: Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 1/2 (2021): 115-133.
- Gündüz, Mehmet Mahir. "Gelişim Özellikleri Doğrultusunda Gençliğin Din Eğitimi." *Şarkiyat*, 12/4 (2020): 1092-1117.
- Güngör, Ömer. "1.5 ve 2. Nesil Türk Gençlerinin Ailede Dini Sosyalleşmeleri: New Jersey, USA Örneği." *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 53/2 (2012): 36-71.
- Gürsu, Osman. "Gençlik Dönemi İnanç Krizinin Psikolojik Kökenlerinin Analizi: Olgu Sunumu." *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9, 3 (2022): 915-931.
- Güvenç, Emre. "Manevi Danışmanlığın Felsefi Temelleri Bağlamında Stoa Ahlak Öğretisi." *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29, 2 (2020): 529-558.
- Karakaş, Bilal. *Biz Her Şeyiz: Diyanet'in İşleri*. İletişim Yayınları, 2021.
- Karakaş, Fatih. "İlahi Geleneğin İdealindeki Gençlik İçin Rol Model Olarak Hz. Yusuf." Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Kars, Mehmet Selim ve Nurdan Kula. "Çevresel ve Manevi Faktörler Bağlamında Hastanelerdeki Manevi Destek Hizmetinin Psiko-Sosyal Uyuma Etkisi." *Türk Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 7 (2023): 65-100.
- Kesmen, Büşra. "Gençlerdeki Hazcılığa (Hedonizm) Psikolojik ve Manevi Yaklaşım." Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2012.
- Koç, Mustafa. "Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Döneminde Dua ve İbadet Psikolojisinin Gelişimi." *EKEV Akademi Dergisi*, 9/25 (2005): 75-88.

- Kurtoğlu, Recep. *Küresel Ekonomik Kriz ve Yeni Dünya Düzeni*. Destek Publishing and Media Group, 2020.
- Mukul, Sinan. “Lise Çağı Gençlerinin Sosyalleşmesinde Dinin Rolü (Maçka Örneği).” Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Müftüoğlu, Mehmet. “Kur’ân-ı Kerîm’e Göre Bela ve Musibetler Karşısında İnsanın Durumu ve Manevi Değerlerin Önemi.” *Rumeli İslam Araştırmaları Dergisi*, 5 (2020): 8-27.
- Özdemir, Mehmet. “Ayet ve Hadis Kaynaklı Bilişsel Davranışçı Manevi Bakım ve Danışmanlık.” Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024.
- Sarıçam, İhsan. *Hız. Peygamberin Çağımıza Mesajları*. Diyanet Vakfı Yayınları, 2022.
- Söylev, Serap. “Aileye Yönelik Manevi Destek Hizmetlerinin Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Personeli Tarafından Değerlendirilmesi.” Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2023.
- Yapıcı, Adil. “Şüphe ve İnanç Kısılcacında Gençlerin Din ve Dindarlık Algıları.” *İlahiyat Akademi*, 12 (2020): 1-44.
- Yıldırım, Mehmet. “Sosyal Medyada Din Dili ve Gençlerin Ahlaki Gelişiminde Sosyal Medyanın Önemi.” Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2023.